

MERINORSUJA JA METSÄMANSIKOITA

Teknologian ja ympäristön välinen suhde on jo lähtökohtaisesti ongelmallinen, sillä teknologian ominaispiirteisiin kuuluu luonnon valjastaminen ihmisen tarkoituksiperien käyttöön. Teknologia on vapauttanut ihmisen luonnon asettamista rajoista: kykenemme elämään vaikeissa luonnonoloissa ja jalostamaan luonnon raaka-aineet omaan käyttöömme. Suhde on myös tietyllä tapaa paradoksaalinen: teknologia on yhtäältä ympäristön muutoksien syy ja lähde, mutta myös mahdollinen ongelmien parannuskeino.

Ympäristötietoisuuden herääminen 1960-luvun lopulta alkaen on vaikuttanut teollisuuden tuotantotapoihin. Tieteen ja tekniikan kehitys on samaan aikaan tarjonnut entistä parempia ja tarkempia välineitä tarkkailla, mitata ja mallintaa ympäristöä ja sen tilaa. Pyrkimyksenä on ollut haitallisten päästöjen vähentäminen ja ympäristöystävällisten tuotantotapojen kehittäminen. Huomio on pääsääntöisesti ollut piipun tai putken päässä. Haitallisia päästöjä on vähennetty mm. katalyysaattoreilla tai poistoputkien ja piippujen suodattimilla. Vaihtoehtoisena strategiana on ollut haitallisten tuotantojen tai toimintatapojen lakkauttaminen.

Ympäristöongelmat eivät suinkaan ole ihmiskunnalle uusia murheita, vaikka kehitys on 1900-luvun aikana saanut kokonaan uudenlaiset mittakaavat. Esimerkkejä ympäristökatastrofeista löytyy niin muinaisista kulttuureista kuin viime vuosisadoiltakin. Antiikin Kreikassa koettiin ekologisia kriisejä, joiden syynä oli laajamittainen puiden kaataminen. Ilman, veden ja maan pilaantumisen riskeistä löytyy puolestaan mainintoja jo 500-luvun kirjoituksista, ja jo 1200-

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Technology and the Environment: Searching for their Nexus in History Timo Myllyntaus	5
Identity and Factories – the Modern Dilemma Håkon With Andersen	16
Johtolankoja teknologian historiaan Lauri Ali-Mattila, Kimmo Antila, Osmo Palonen ja Eeva Pitkälä	24
Synvinklar till Wired To Technology ur svenskt perspektiv Per Lundin	32
Seminaarit ja matkat	
Tietotekniikan historiantutkimuksen päivät ranskalaiseen malliin (Petri Saarikoski)	35
Eurooppalaista teknologian historian- tutkimusta tekemässä (Petri Paju, Petri Saarikoski)	37
Verkostoja ja koulutusyhteistyötä Baltia- Pohjoismaat -akselilla (Tiina Valpola)	40
Palavakivi sammuu - entä sitten? (Tuija Mikkonen)	46
Museot	
Möhkön ruukki (Ulla Vartiainen)	48
Kimo Bruk 300 år (Britt-Marie Norrgård)	52
Arvostelut	
20. vuosisadan suomalainen insinööri (Panu Nykänen)	54
Kaarle Martiala In Memoriam Eric Schalin	56
Uutiset	57

luvulla Englannissa keskusteltiin hiilen polton aiheuttamista ongelmista. Ongelmiin on etsitty ratkaisuja ja niiden syitä on arvioitu monesta eri näkökulmasta. Tällainen toiminta on luonut samalla aineistoa, jonka avulla historiantutkijoiden on mahdollista analysoida tapahtunutta.

Yhteiskuntatieteissä ja filosofiassa on tarkasteltu ihmisten luontosuhdetta ja pohdittu riskiyhteiskunta-käsitteen kautta ympäristöongelmien ratkaisuja. Historiantutkimuksessa ympäristö ja teknologia olivat kuitenkin varsin pitkään marginaalisia. Ympäristön ja teknologian historia ovat kohdanneet vain harvoin, vaikka juuri niillä olisi toisilleen paljon annettavaa. Näitä haasteita pohtii tämän numeron artikkelissaan tarkemmin professori Timo Myllyntaus. Tässä Tekniikan Waiheita -lehden numerossa tapamme myös merinorsuja ja metsämansikoita. Äkkiseltään ajateltuna ne ovat kaukana tekniikan maailmasta, mutta tutkijan luovalla otteella ja oikealla kontekstilla ne liittyvät osaksi teknologisia ilmiöitä ja niiden seurannaisvaikutuksia.

* * *

In this trilingual issue of Tekniikan Waiheita periodical, published by the Finnish Society for the History of Technology, we publish two interesting and insightful articles, which are based on papers presented in the Wired to Technology conference in November 2003 in Helsinki. On behalf of the organising committee of the conference I would like to thank all the distinguished lecturers and participants. Let us hope that this conference was only the first one in a long row.

Kimmo Antila

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 27 €/vuosi. Irtonumerohinta 7 €.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Pekka Niemi, pekka.niemi@fingrid.fi, puh. 0400 511 346 tai 030 395 5260 tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi).

Tekniikan Historian Seura ry:n jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja numeroita irtokappaleina, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali: T.Huone/Tekniikan Waiheita, Urheilukatu 16 C piha, 00250 Helsinki.

Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö numeroon 3/2003 viimeistään 22. elokuuta.

Lehti ottaa arvesteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia.

Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisuoikeudesta vastaa kirjoittaja. Yksityiskohdattaiset kirjoitus- ja toimitusohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta www.ths.fi/kirjoitteet.htm.